

Załącznik do Uchwały
Rady Gminy Kamienica Polska
z dnia ..... 2021 roku

Projekt

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY KAMIENICA POLSKA
NA LATA 2021-2025

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE	3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	5
5. ADRESACI PROGRAMU	6
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE	7
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	10
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	10
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY	18
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE.....	22
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	24
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	24
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM	29
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	30
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM	33
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	34
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE	39
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	39
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	40
IV REALIZACJA PROGRAMU	49
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY.....	49
2. MONITORING I EWALUACJA.....	49
3. FINANSOWANIE	50
SPIS TABEL I WYKRESÓW	51

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 218 z późn. zm.); Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2019 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 88 032 osoby (w tym 65 195 to kobiety, 12 161 to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a 10 676 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2019

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	74 313 (w tym 61 076 wszczynających procedurę i 13 237 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	88 032

liczba ofiar – kobiet	65 195
liczba ofiar – mężczyzn	10 676
liczba ofiar – małoletnich	12 161
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	74 910
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 448
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	68 148
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	314
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	42 583
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	2 126
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	40 435
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	22
liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	309

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Należy zaznaczyć, że w 2012 r. **zmienił się system rejestracji statystycznej w związku z przemocą domową**, stąd też prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej.

Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące

wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 713 z późn. zm.);
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 1876);
3. ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 2277 z późn. zm.);
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 2050);
5. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245);
6. uchwała nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014 poz. 445);
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kamienica Polska na lata 2021-2026.

5. ADRESACI PROGRAMU

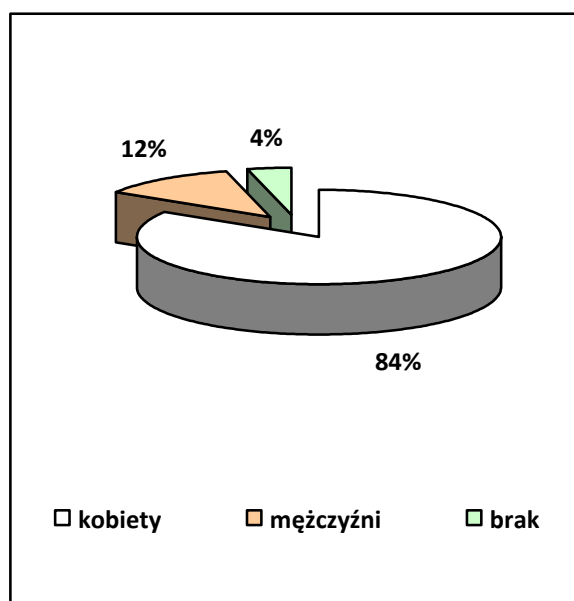
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Kamienica Polska na lata 2021-2025 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

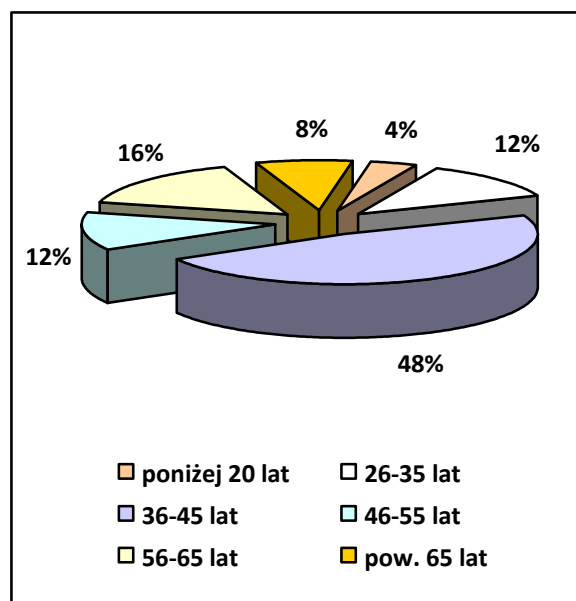
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 25 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 1 ankietę wypełnioną przez dyrektora z placówki oświatowej funkcjonującej na terenie gminy oraz 24 ankiety skierowane do uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 84% stanowiły kobiety, 12% mężczyźni, natomiast pozostałe 4% badanych nie zadeklarowało swojej przynależności płciowej. Najliczniej reprezentowana była grupa osób w wieku 36-45 lat (48%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 56-65 lat (16%) oraz 26-35 lat i 46-55 lat (po 12%). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby w wieku powyżej 65 lat (8%) i poniżej 20 lat (4%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (68%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 5 do 40 lat (32%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem średnim (52%), a kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (24%),

zasadniczym zawodowym (16%) oraz podstawowym (4%) i taki sam odsetek (4%) respondentów nie określił poziomu wykształcenia.

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięto udział 24 uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy, z czego 62% stanowiły kobiety, a 38% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (88%), 8% tej próby stanowili uczniowie w wieku 13 lat, zaś 4% uczestników badania nie określiło swojego wieku. Ogół badanych stanowili uczniowie ze szkoły podstawowej.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kamienica Polska jest gminą wiejską położoną w powiecie częstochowskim w województwie śląskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Kamienica Polska. Powierzchnia gminy wynosi 46,44 km². W ramach struktury administracyjnej jej terytorium obejmuje swoim obszarem 7 sołectw: Kamienica Polska, Osiny, Rudnik Wielki, Romanów, Wanaty, Zawada i Zawisna.

Gmina ma charakter przemysłowo-usługowo-rolniczy. Użytki rolne zajmują ponad 46,5% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 44,3% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, roślin okopowych (głównie ziemniaków) oraz roślin pastewnych, a w produkcji zwierzęcej hodowla drobiu. Z końcem 2019 r. gmina liczyła ogółem 5 567 mieszkańców, w tym 2 878 kobiet, które stanowiły 51,7% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 120 osób na 1 km². Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba mieszkańców ogółem	5 610	5 579	5 567
w tym kobiet	2 907	2 894	2 878

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	935	912	903
liczba osób w wieku produkcyjnym	3 393	3 351	3 303
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 282	1 316	1 361

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska.

W 2019 roku w zasobach gminy Kamienica Polska nie było mieszkań komunalnych. Gmina nie dysponowała też lokalami socjalnymi.

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie funkcjonowały 3 placówki systemu oświaty (1 placówka wychowania przedszkolnego, 1 szkoła podstawowa i 1 szkoła ponadpodstawowa).

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, który organizuje zajęcia z różnych dziedzin kultury i sztuki dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W Kamienicy Polskiej animatorem życia kulturalnego jest też Gminna Biblioteka Publiczna, która zajmuje się zaspokajaniem i rozbudzaniem potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej oraz upowszechnianiem kultury. W Kamienicy Polskiej znajduje się Muzeum Regionalne. Realizuje ono potrzeby w obszarze wrażliwości kulturowej i historycznej mieszkańców gminy i odwiedzających ją gości. Na terenie gminy funkcjonują 4 świetlice środowiskowe w Osinach, Zawadzie, Zawisnej i w Wanatach. Są to placówki wsparcia dziennego, kierowanego głównie do dzieci w wieku 6 - 18 lat. Oprócz tego w Rudniku Wielkim działa placówka wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczo-specjalistycznym – Gminna Świetlica dla Dzieci i Młodzieży „Spadochron”.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 2 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej – Zespole Ośrodków Zdrowia „KAMPOLMED” oraz Optimax Fenig w Częstochowie, oddziale w Kamienicy Polskiej. W gminie działają 2 apteki.

W latach 2017-2019 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 3,77%, 3,01% i 2,39%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 8,7%, 7,3% i 6,2%.

W 2019 r. według danych statystycznych GUS-u na terenie gminy funkcjonowało 538 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, a także transportu i gospodarki magazynowej.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Kamienica Polska. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2017-2019 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy	ul. Konopnickiej 12, 42-260 Kamienica Polska
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
5.	Zespół Ośrodków Zdrowia „KAMPOLMED”	ul. Konopnickiej 12, 42-260 Kamienica Polska
6.	NZOZ Przychodnia Specjalistyczna Optimax Fenig w Częstochowie, Oddział w Kamienicy Polskiej	ul. Konopnickiej 370, 42-260 Kamienica Polska
7.	Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy	
8.	Stowarzyszenie Abstynenckie „Feniks”	
9.	Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Kamienicy Polskiej	ul. Adama Ferensa 12a, 42-260 Kamienica Polska
10.	Liceum Ogólnokształcące w Kamienicy Polskiej	
11.	Gminna Świetlica dla Dzieci i Młodzieży „Spadochron”	Rudnik Wielki, ul. Słoneczna 186, 42-260 Kamienica Polska
12.	Świetlica Środowiskowa w Osinach	Osiny, ul. Częstochowska 165, 42-260 Kamienica Polska
13.	Świetlica Środowiskowa w Wanatach	Wanaty, ul. Warszawska 63, 42-260 Kamienica Polska
14.	Świetlica Środowiskowa w Zawisnej	Zawisna 161a, 42-260 Kamienica Polska

15.	Świetlica Środowiskowa w Zawadzie	Zawada, ul. Długa 44, 42-260 Kamienica Polska
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach	Osiny, ul. Częstochowska 167, 42-260 Kamienica Polska
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rudniku Wielkim	Rudnik Wielki, ul. Słoneczna 182, 42-260 Kamienica Polska
18.	Ochotnicza Straż Pożarna Kamienicy Polskiej	ul. Konopnickiej 199, 42-260 Kamienica Polska
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wanatach	Wanaty, ul. Warszawska 63, 42-260 Kamienica Polska
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zawisnej	Zawisna 161a, 42-260 Kamienica Polska
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadzie	Zawada, ul. Długa 44, 42-260 Kamienica Polska

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatków na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska w latach 2017-2019.

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019

rodzaj	wartość w zł		
	2017	2018	2019
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	93 294,83	96 328,09	87 344,32
wydatki na gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	95 000,00	95 000,00	95 000,00

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019 ulegały wahaniom, najniższy poziom osiągając w 2019 r. (87 344,32zł).

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów	78 334,22	84 352,79	86 122,05

alkoholowych			
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	1 400,00	2 166,00	3 000,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
razem	79 734,22	86 518,79	89 122,05

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska.

Środki przeznaczane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie systematycznie rosły w trakcie rozpatrywanego okresu. Największe kwoty w latach 2017-2019 wydatkowano na walkę z alkoholizmem, znacznie mniejsze na przeciwdziałanie narkomanii. W analizowanym okresie nie przeznaczano odrębnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowała się z 7 osobami dotkniętymi przemocą w 2017 r., z 2 osobami w 2018 r. oraz z 12 osobami w 2019 r. Wybrane dane porównawcze dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	7	2	12

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kamienicy Polskiej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Kamienica Polska przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W latach 2017-2019 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 23 rozmowy motywujące

oraz skierowali do sądu 20 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	13	3	7
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	10	3	7

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kamienicy Polskiej.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, obozów letnich i zimowych, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Funkcjonowanie w gminie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** reguluje nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie w tym realizacją procedury „Niebieskiej Karty”. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

„Niebieska Karta” jest to procedura, której celem jest zatrzymanie przemocy. Początkiem procedury jest założenie „Niebieskiej Karty A”. Może to zrobić podczas interwencji w domu Policja, może też osoba doznająca przemocy udać się osobiście na posterunek i tam policja również może założyć „Niebieską Kartę”. Oprócz Policji

w przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie „Niebieską Kartę” zakładają również:

- ośrodki pomocy społecznej,
- placówki oświatowe – szkoły, przedszkola,
- placówki ochrony zdrowia – przychodnie, szpitale,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przy założeniu „Niebieskiej Karty A” osoba pokrzywdzona otrzymuje formularz o nazwie „Niebieska Karta B” z informacjami gdzie dodatkowo może otrzymać pomoc.

Po założeniu „Niebieskiej Karty A” przez służby, karta jest przekazywana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Po zapoznaniu się z kartą Zespół ustala wstępny plan pomocy i wyznacza grupę roboczą. Grupa Robocza składa się ze specjalistów zajmujących się działaniem w obszarze przeciwdziałania przemocy. To Grupa Robocza spotyka się zarówno z domniemaną osobą doświadczającą przemocy, jak i domniemaną osobą stosującą przemoc.

Po przeprowadzeniu rozmów z osobami, których dotyczy „Niebieska Karta” realizowany jest plan pomocy. W planie pomocy może znaleźć się np. monitoring sytuacji rodzinnej przez dzielnicowego lub pracownika socjalnego, pomoc psychologiczna, pomoc prawna, pomoc materialna.

Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Kamienicy Polskiej w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Kamienica Polska w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	8	8
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	37	17	47
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	9	3	12
w tym sporządzonych przez Policję	8	2	12
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	1	1	0
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	6	2	10
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	5	5	3

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska.

W 2019 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska liczył 8 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 47 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 12 procedur „Niebieskich Kart” wśród rodzin z gminy, wszystkie zostały sporządzone przez Policję. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej jest instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przewyżnianiu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości.

W 2019 r. GOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę w kadrze kierowniczej oraz 4 pracowników socjalnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2017-2019, zmniejszała się z roku na rok (ze 117 w 2017 r. do 81 w 2019 r.). Podobnie malała liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u w tym okresie (ze 172 w 2017 r. do 118 w 2019 r.). Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019

liczba beneficjentów	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	117	95	81
liczba rodzin	87	75	67
liczba osób w rodzinach	172	142	118

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu, była niewielka i dotyczyła tylko 2017 r. – były to 4 rodziny liczące 8 osób. Jeśli chodzi o pomoc udzielaną rodzinom z powodu przemocy lub narkomanii, to w analizowanych latach wsparcia z tych powodów Ośrodek nie przyznawał. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019

rok	liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie		liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2017	0	4	0	4	0	8
2018	0	0	0	0	0	0
2019	0	0	0	0	0	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji. Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydlivym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie

okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe.

Mieszkańcy gminy Kamienica Polska mają zapewnioną opiekę w Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarze, w związku z wystąpieniem przemocy, mają obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udzielają pomocy medycznej i kierują na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo personel medyczny ma obowiązek poinformowania osobę doświadczającą przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy i wskazać właściwe instytucje udzielające pomocy.

W Ośrodku Zdrowia w Kamienicy Polskiej działa **Punkt Konsultacyjny**, w którym dyżuruje lekarz terapeuta udzielający informacji i wsparcia ofiarom przemocy oraz osobom uzależnionym. Osoba dyżurująca w Punkcie udziela m.in. informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, motywuje i kieruje na leczenie oraz udziela pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej. W Punkcie udzielane są również informacje członkom rodzin osób uzależnionych, które zgłaszają się do Punktu po poradę.

Na terenie gminy działa **Stowarzyszenie Abstynenckie „Feniks”** (ul. Konopnickiej 370, 42-260 Kamienica Polska), w którym prowadzone są grupy wsparcia oraz zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

Ważną placówką wsparcia dzieci i młodzieży jest Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Kamienicy Polskiej. W ramach zajęć opiekuńczych w Szkole Podstawowej organizowane są koła zainteresowań oraz zajęcia świetlicowe. Placówka zapewnia także zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, logopedyczne, socjoterapeutyczne, psychoterapeutyczne i rewalidacyjne.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, placówka wsparcia dziennego – Gminna Świetlica dla Dzieci i Młodzieży „Spadochron” w Rudniku Wielkim oraz świetlice środowiskowe.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Kamienica Polska objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Jana III Sobieskiego 9, 42-200 Częstochowa
2.	Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie	
3.	Lokalny punkt pomocy pokrzywdzonym przestępstwem przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem ETOH	Al. Pokoju 12, 42-200 Częstochowa
4.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Tkacka 5, 42-200 Częstochowa
5.	Komisariat Policji w Poczesnej	ul. Bankowa 5, 42-262 Poczesna
6.	Sąd Rejonowy w Częstochowie	ul. Dąbrowskiego 23/35, 42-200 Częstochowa
7.	Sąd Rejonowy w Częstochowie IV Wydział Karny	ul. Dąbrowskiego 23/35, 42-200 Częstochowa
8.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie	ul. Żwirki i Wigury 9/11, 42-200 Częstochowa
9.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie	ul. Żwirki i Wigury 9/11, 42-200 Częstochowa
10.	Centrum Terapii Częstochowa	ul. Barlickiego 2, 42-200 Częstochowa
11.	Poradnia Życia Rodzinnego prowadzona przez Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin „Nazaret” w Częstochowie	ul. Krakowska 15/17, 42-200 Częstochowa

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Komisariat Policji w Poczesnej**. Według danych przekazanych przez Komisariat Policji w Poczesnej, na terenie gminy Kamienica Polska ujawniono w latach 2017-2019 ogółem następującą liczbę przestępstw kryminalnych: 23, 21 i 14.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Poczesnej przeprowadzali na terenie gminy interwencje domowe, w 2017 r. – 124, w 2018 r. – 48, w 2019 r. – 68. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskie Karty”. W latach 2017-2019 policjanci sporządzili „Niebieskich Kart” odpowiednio: 8, 2 i 12.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne,

organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Kamienica Polska rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Częstochowie**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Według danych Sądu Rejonowego w Częstochowie kuratorzy Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej prowadzili w latach 2017-2019 r. wobec mieszkańców gminy Kamienica Polska dozory i nadzory kuratorskie. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 14. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019

dozory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
7	7	7	7	5	5
nadzory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
2	2	3	3	3	3

Dane Sądu Rejonowego w Częstochowie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie jest jednostką obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy Kamienica Polska. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Częstochowie**. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2019/2020 Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Częstochowie udzieliła wsparcia w różnych formach i objęła pomocą 59 dzieci i młodzieży z terenu gminy Kamienica Polska.

Wsparcie dla rodzin zapewnia także **Poradnia Życia Rodzinnego** prowadzona przez Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin „Nazaret” w Częstochowie.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 15. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej	34 327 34 92
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	34 327 34 92
3.	Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego Kamienica Polska	34 327 33 33
4.	Zespół Ośrodków Zdrowia „KAMPOLMED”	34 327 32 63
5.	Komisariat Policji w Poczesnej	34 369 09 10
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie	34 322 92 06
7.	Punkt Interwencji Kryzysowej przy PCPR-ze w Częstochowie	34 32 29 230

8.	Lokalny punkt pomocy pokrzywdzonym przestępstwem przy PCPR-ze w Częstochowie – Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem ETOH	730 876 600
9.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Częstochowie	34 322 92 01
10.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	504 843 975
11.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	604 841 625
12.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
13.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
14.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
15.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
16.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
17.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
18.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
19.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
20.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
21.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Kamienica Polska należą do archidiecezji częstochowskiej.

Na terenie gminy Kamienica Polska w 2019 r. funkcjonowały 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2019 roku

dekanat	nazwa parafii	adres
porajski	Parafia pw. św. Michała Archanioła w Kamienicy Polskiej	ul. Konopnickiej 288, 42-260 Kamienica Polska
porajski	Parafia pw. św. Tomasza Apostoła w Osinach	Osiny, ul. Częstochowska 67, 42-260 Kamienica Polska
porajski	Parafia pw. Bł. Karoliny w Wanatach	Wanaty, ul. Warszawska 34, 42-260 Kamienica Polska

Dane Urzędu Gminy Kamienica Polska i Archidiecezji Częstochowskiej.

Parafie z gminy Kamienica Polska wchodzą w skład dekanatu porajskiego należącego do archidiecezji częstochowskiej. Diecezjalny Referat Duszpasterstwa Rodzin Kurii Biskupiej Archidiecezji Częstochowskiej (al. NMP 54, 42-200 Częstochowa) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie. Do głównych zadań tego referatu należą:

- planowanie, organizacja i nadzór nad prowadzeniem przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie;
- organizacja katolickiego poradnictwa rodzinnego;
- kształcenie i stała formacja specjalistów z zakresu poradnictwa rodzinnego;
- organizowanie i popieranie rozmaitych inicjatyw i działań w zakresie obrony życia;
- podejmowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie duszpasterstwa rodzin (uroczystości diecezjalne, rekolekcje, nabożeństwa);
- przygotowywanie pomocy i materiałów w zakresie duszpasterstwa rodzin, przygotowania do małżeństwa i ochrony życia;
- współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi wspomagającymi rodzinę;
- utrzymywanie kontaktów i współpraca z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi służącymi umacnianiu i rozwojowi rodziny oraz obronie życia.

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin.

Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. mgr lic. Robert Grohs (e-mail: sekretariat@rodziny.czest.pl, tel. 504 843 975), a diecezjalnej doradczynie życia rodzinnego Teresa Gęsior (tel. 604 841 625). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

Specjalistyczną pomocą rodzinie, małżeństwom i narzeczonym oraz osobom przeżywającym trudności, małżeństwom w kryzysie i rodzinom z trudnościami wychowawczymi służy funkcjonujący w strukturach Referatu Duszpasterstwa Rodzin – Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin „Nazaret” w Częstochowie (ul. Krakowska 15/17, tel. 500 843 001, e-mail: sekretariat@nazaret.pro), którym kieruje ks. kan. mgr lic.

Jacek Zieliński. W prowadzonej przez Ośrodek Poradni Życia Rodzinnego przyjmują (po uzgodnieniu telefonicznym): diecezjalny doradca życia rodzinnego i instruktor naturalnego planowania rodziny, doradcy życia rodzinnego, psychoterapeuci, mediatorzy, psychologzy i pedagodzy.

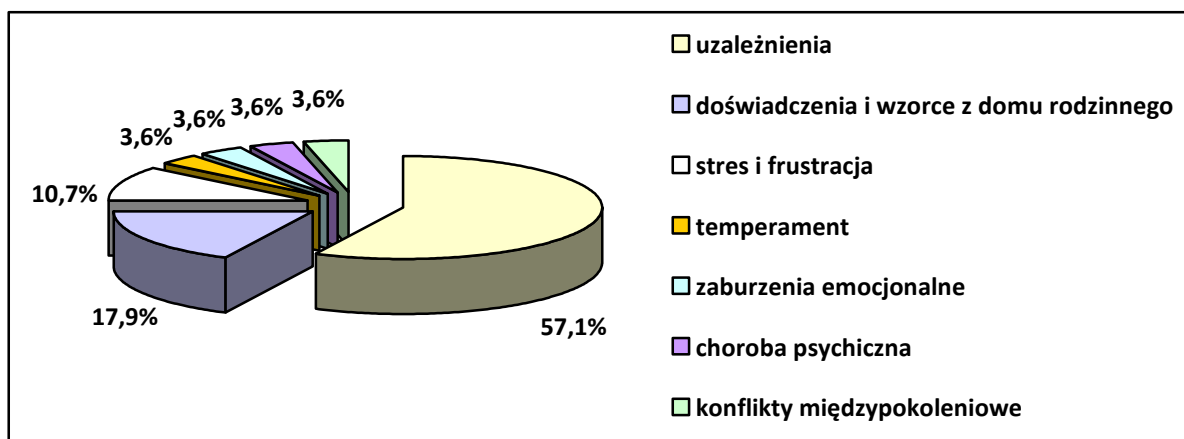
Pomoc dzieciom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, m.in. związanych z przemocą w rodzinie, świadczy także Caritas Archidiecezji Częstochowskiej, a w szczególności prowadzone przez Caritas Dom Samotnej Matki i Schronisko dla kobiet „Oaza” w Częstochowie.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Kamienica Polska zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 25 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego, jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

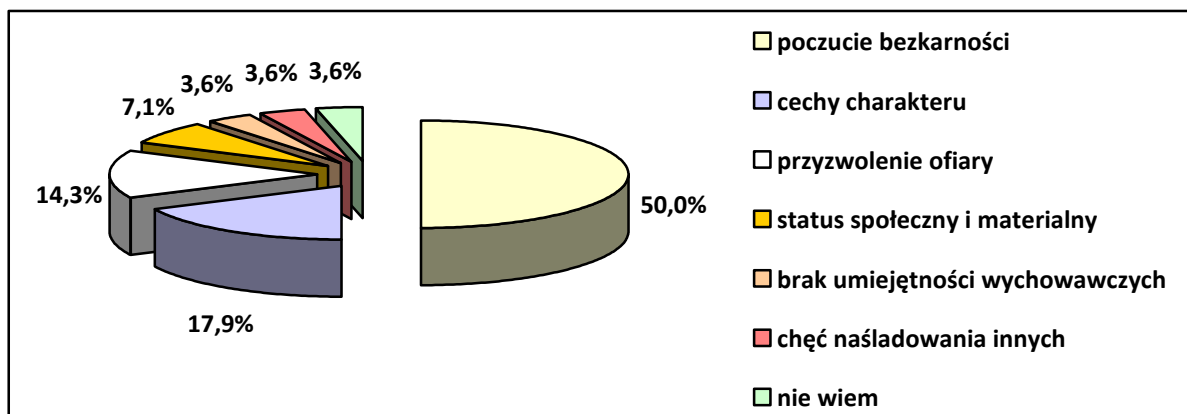
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (57,1%), a także doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (17,9%) oraz stres i frustracja (10,7%). W dalszej kolejności wymieniano temperament, zaburzenia emocjonalne, chorobę psychiczną i konflikty międzypokoleniowe (po 3,6%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych

czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: poczucie bezkarności (50%), cechy charakteru (17,9%) i przyzwolenie ofiary (14,3%), a także status społeczny i materialny (7,1%). Wymieniono także brak umiejętności wychowawczych oraz chęć naśladowania innych (po 3,6%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

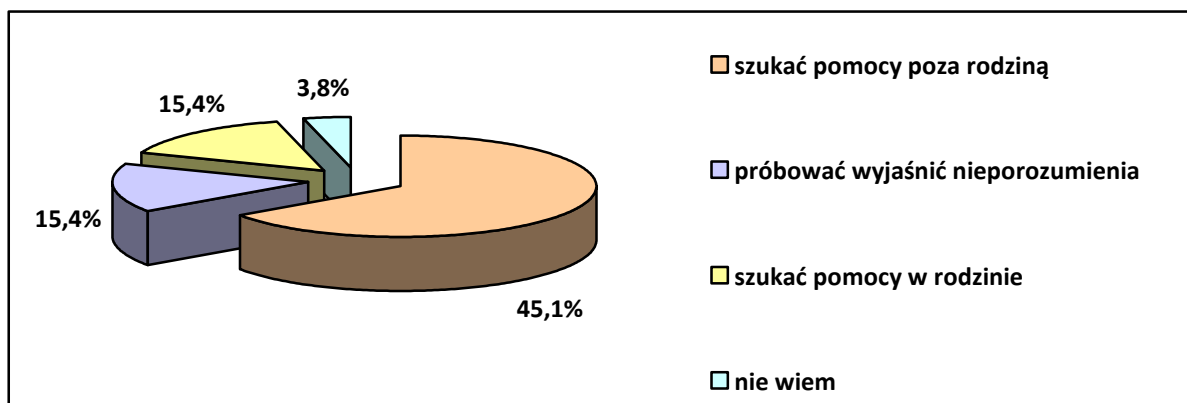
Wykres 4. Jakimi z Pana/Pani zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak z Pana/Pani zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

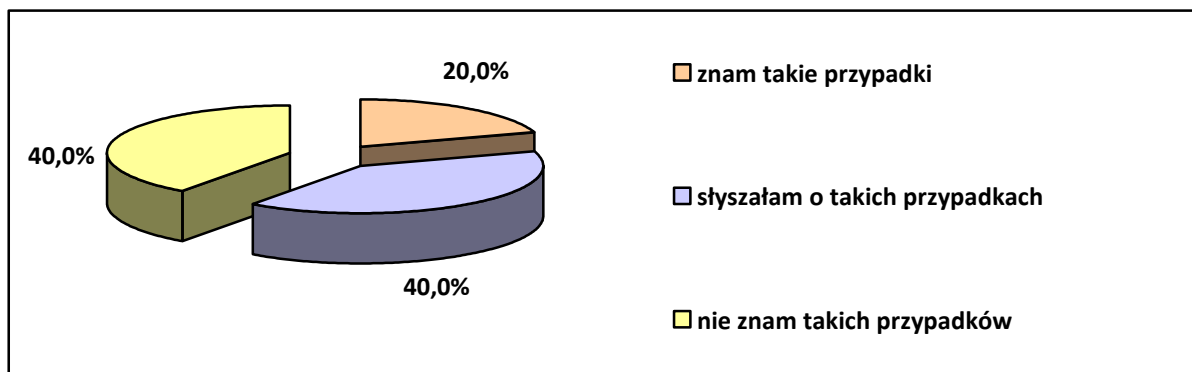

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (45,1%), według innych próbować wyjaśnić nieporozumienia lub szukać pomocy w rodzinie (po 15,4%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 60% respondentów stwierdziło, iż słyszało o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź takie przypadki zna. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

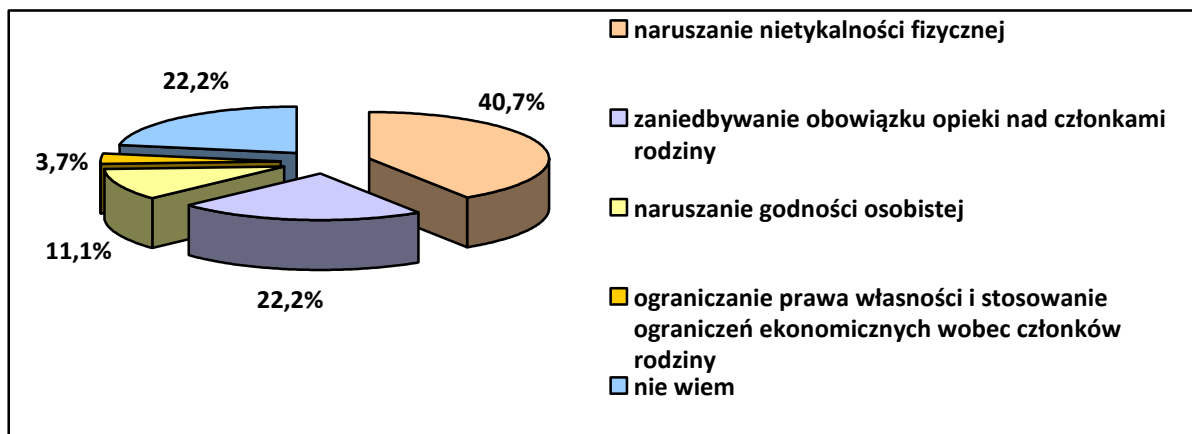
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej, zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny oraz naruszanie godności osobistej, a także ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny. Wysoki odsetek (22,2%) badanych nie wyraził opinii w tej sprawie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

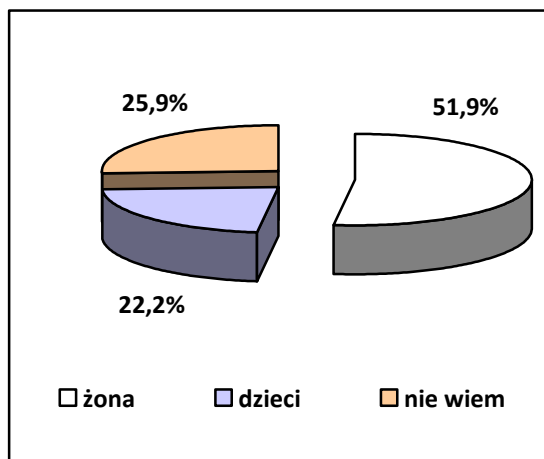

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

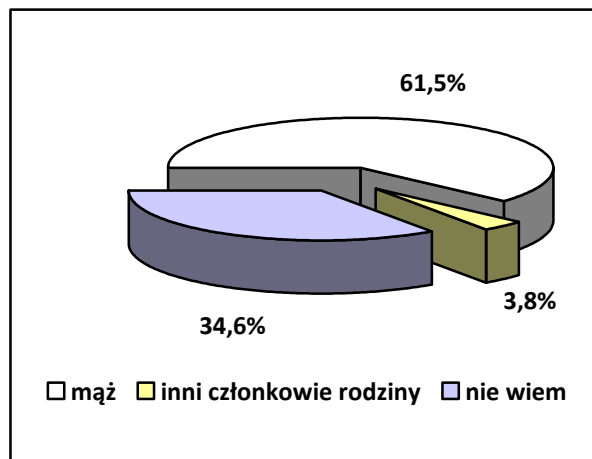
W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość

modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

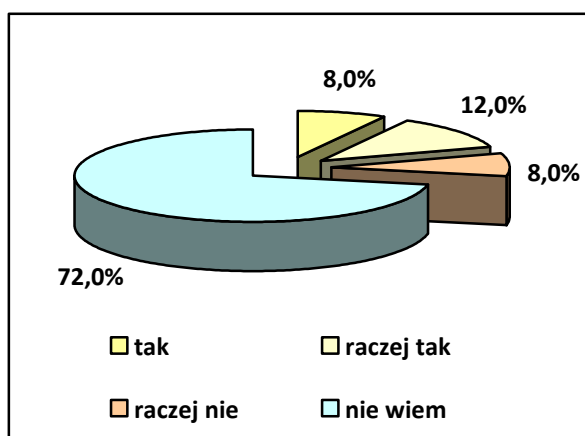
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

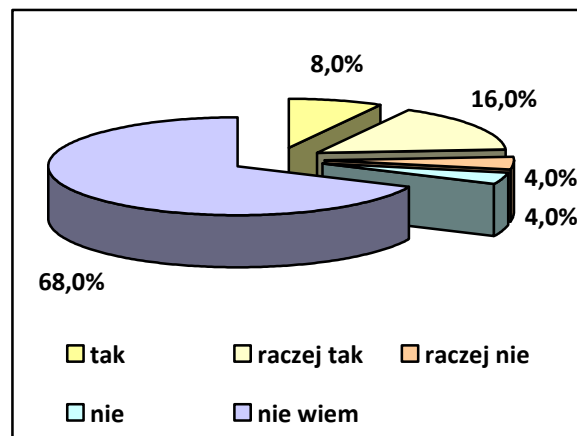
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

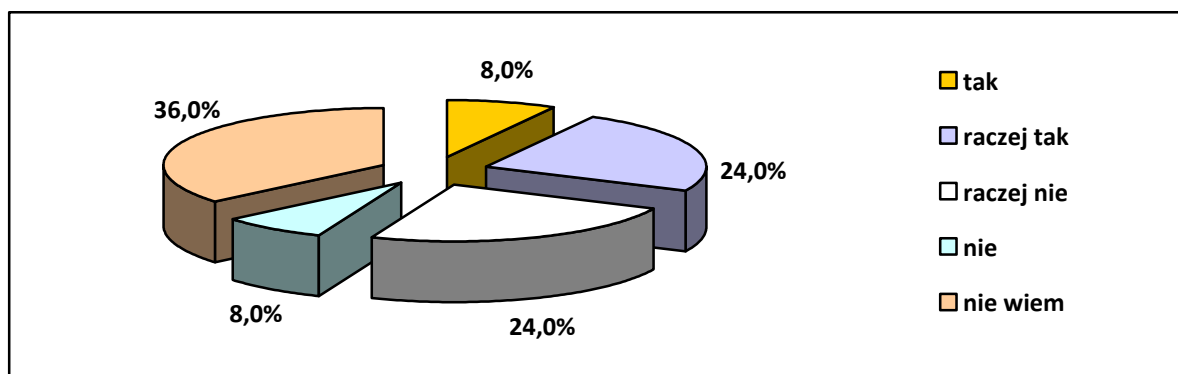
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość (72%) ankietowanych nie była w stanie tej oferty ocenić. Według 20% respondentów oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest wystarczająca lub raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 8% badanych. Także w przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie

większość (68%) respondentów miała trudności z jednoznaczną oceną tych działań. Zdaniem 20% ankietowanych działania te są wystarczające lub raczej wystarczające. Przeciwną opinię wyraziło 8% badanych.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Odpowiedzi na to pytanie rozłożyły się równomiernie, bowiem zdaniem 32% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy i taki sam odsetek (32%) respondentów wyraził zdanie przeciwne. Wysoki odsetek (36%) badanych miał trudności z odpowiedzią na to pytanie. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

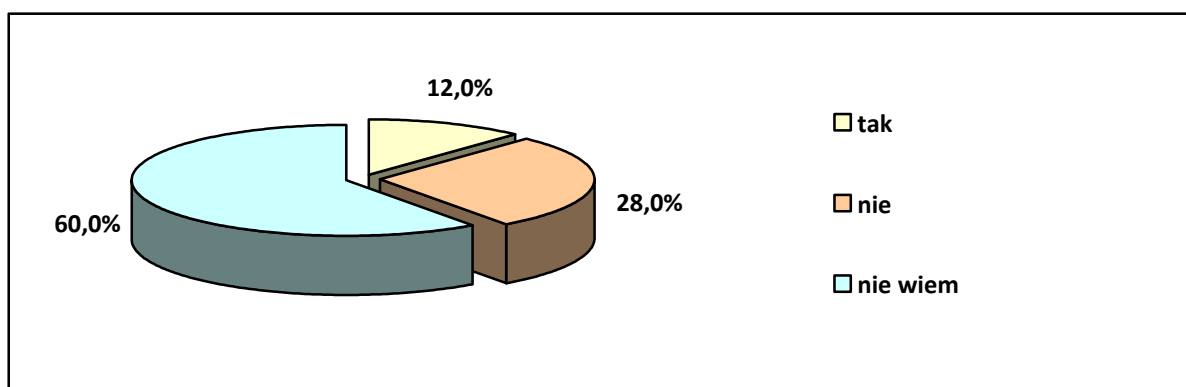
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli też trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

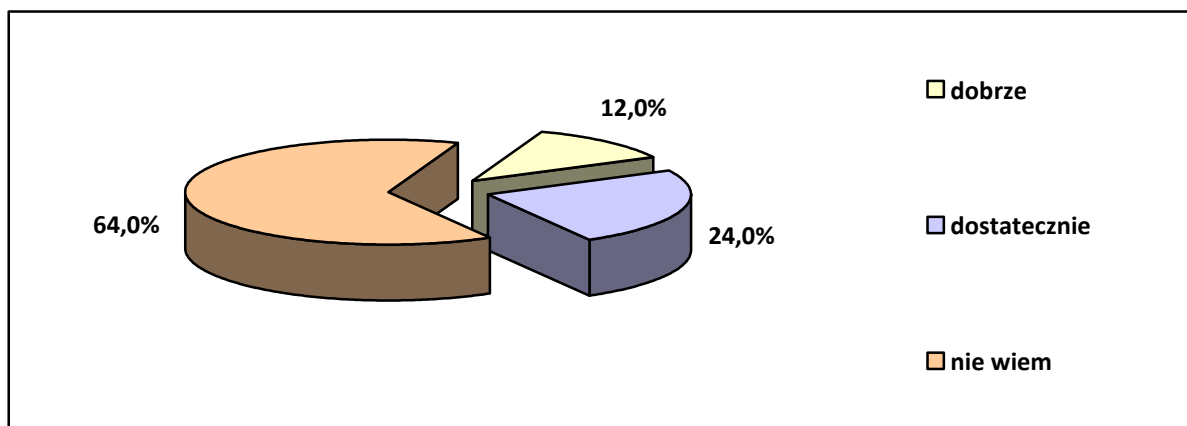

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej (60%) respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”. Zdaniem 28% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie nie istnieje, a 12% ankietowanych było przeciwnego zdania.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość (64%) respondentów nie była w stanie tych działań ocenić. Według 24% ankietowanych działania te są dostateczne, a kolejne 12% badanych przyznało, że są dobre. Nikt z pytanych nie ocenił ich negatywnie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, uruchomienie lokalnego telefonu zaufania, zintensyfikowanie działań kontrolnych policji oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin, a szczególnie sytuacji dzieci, w których takie problemy miały miejsce. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy oraz rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie ankietę wypełnioną w jednej z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

Do szkoły biorącej udział w niniejszym badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2019/2020 ogółem 342 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 42 nauczycieli. Uczniowie szkoły mogli skorzystać z pomocy pedagoga, psychologa, logopedy oraz doradcy zawodowego. Placówka zapewnia opiekę w ramach zajęć świetlicowych.

W otoczeniu szkolnym uczniów Szkoły Podstawowej nie stwierdzono w analizowanym roku szkolnym przypadków negatywnych zachowań ani zjawisk patologicznych. Nie wskazano również dysfunkcji i patologii w otoczeniu rodzinnym uczniów.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin ubogich.

Szkoła zapewnia uczniom z rodzin ubogich wszechstronne wsparcie, które polega przede wszystkim na zapewnieniu dożywiania w formie gorącego posiłku – obiadu. Jest to świadczenie niepieniężne, refundowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach programów: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz od roku 2019 „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na bezpłatne podręczniki i zwolnienie z opłat oraz wsparcie edukacyjne w ramach zajęć dodatkowych. Placówka umożliwia też wypożyczenie komputera potrzebującym uczniom.

Pomoc uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie, jaką oferuje szkoła, przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami z PPP, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych, w placówkach organizowane są zajęcia socjoterapeutyczne. Dzieci mogą także korzystać z porad i wsparcia pedagoga i psychologa szkolnego, uczestniczą w zajęciach w świetlicy szkolnej, a także programach profilaktyczno-edukacyjnych.

Poprawa funkcjonowania placówki oraz efektywności procesu kształcenia i wychowania wymaga, zdaniem uczestnika badania, rozpoznawania na bieżąco sytuacji uczniów oraz monitorowania problemów dotyczących dzieci i ich rodzin. Poprawa efektywności procesu edukacji i wychowania wymaga także zintensyfikowania kontaktów z rodzicami oraz ich większego zaangażowania w życie szkoły.

Współpraca szkoły z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zdaniem przedstawiciela szkoły zadowolająca. Do podmiotów, z którymi placówka najczęściej współpracuje, uczestnik badania zaliczył: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Gminy oraz Caritas.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 24 uczniów najstarszych klas Szkoły Podstawowej, z czego 62% stanowiły kobiety, a 38% mężczyźni.

Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (88%), 8% tej próby stanowili uczniowie w wieku 13 lat, zaś 4% respondentów nie określiło swojego wieku. Reprezentantami ogółu badanych była młodzież ze szkoły podstawowej.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

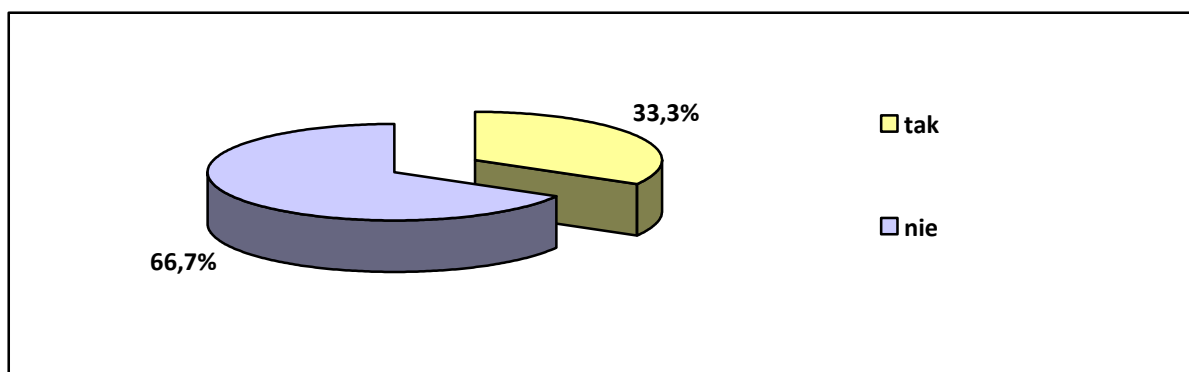
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	6	25,0%
uderzanie	12	50,0%
kopanie	9	37,5%
duszenie	9	37,5%
szarpanie	10	41,7%
przypalanie ciała	9	37,5%
policzkowanie	5	20,8%
szantaż	11	45,8%
ośmieszanie	10	41,7%
grożenie	12	50,0%
nadmierna krytyka	7	29,2%
szkalowanie w Internecie	12	50,0%
nękanie sms-ami	9	37,5%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie, grożenie i szkalowanie w Internecie (po 50%) oraz szantaż (45,8%), a także szarpanie i ośmieszanie (po 41,7%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył policzkowania (20,8%) i popychania (25%).

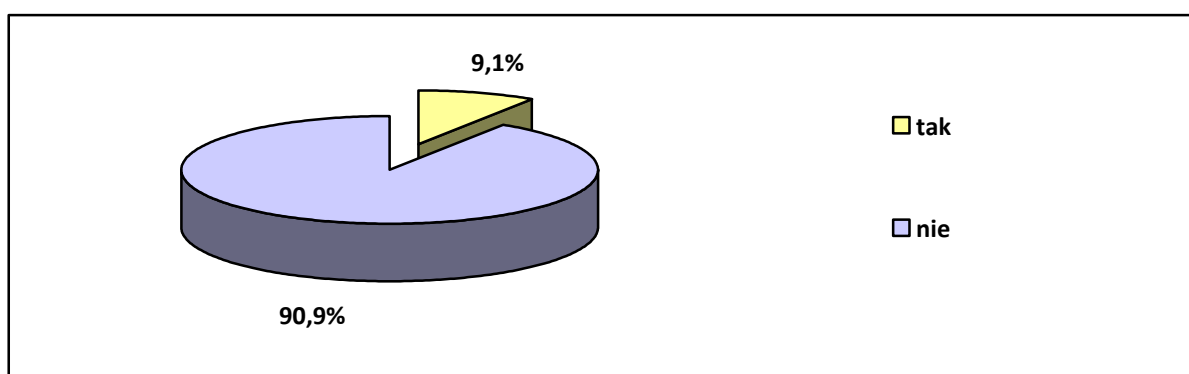
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Dwie trzecie uczniów odpowiedziało na to pytanie przecząco, zaś jedna trzecia respondentów przyznała, że doświadczyła przemocy ze strony rówieśników. Występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziły 2 osoby spośród uczestników badania. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

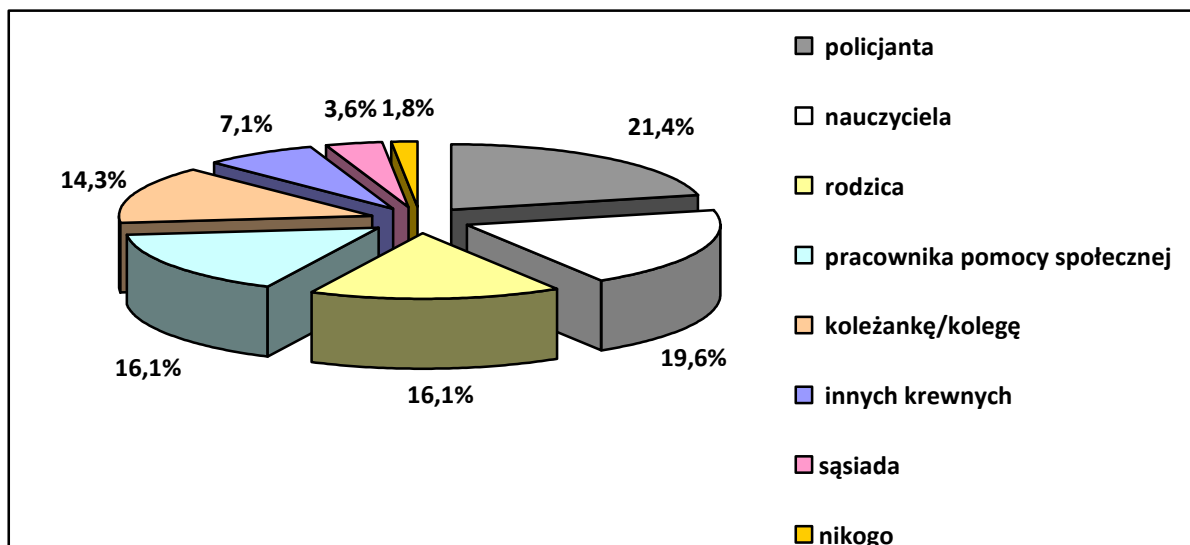
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Większość (58,3%) zadeklarowała, że słyszała o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia. Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (95,8%) odpowiedziała twierdząco. Uczniów poproszono również o wskazanie osób, które poinformowaliby o zaistnieniu przemocy. Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzę o przemocy podzieliliby się z policjantem, nauczycielem, rodzicem i pracownikiem pomocy społecznej. W dalszej kolejności wymieniono koleżanki i kolegów, innych krewnych lub sąsiada. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, zdecydowana większość (91,7%) badanych odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie ponad 8% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Trzy czwarte respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Jedna czwarta ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy większość badanych (62,5%) wskazała na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 12,5% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie. Jedna czwarta respondentów zadeklarowała, że takich obaw nie ma.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika

socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych • funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • nieinicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie

<ul style="list-style-type: none"> z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> nienasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin niezwiększająca się liczba rodzin dysfunkcyjnych niewzrastająca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci możliwość tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy zadowalająca oferta opieki przedszkolnej zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie zmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej niewystarczająca liczebność kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oraz zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza niewystarczająca liczebność kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, brak dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, nieinicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie, nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci, jak również niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów finansowanych z NFZ • niski poziom zaufania do instytucji i niechęć do współpracy ze strony rodzin • brak w gminie grup wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier finansowych i lokalowych utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • poprawa stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach • niezwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • niewzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • brak wzrostu zagrożenia przestępczością wśród nieletnich • wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziomu 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna liczba kadry specjalistycznej z zakresu przeciwdziałania przemocy • wzrost popularności używek wśród młodzieży • utrzymujące się w społeczeństwie przekonania i stereotypy dotyczące przemocy oraz przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze.

Mimo przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane słabe strony i zagrożenia – m.in. ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów finansowanych z NFZ, niski poziom zaufania do instytucji i niechęć do współpracy ze strony rodzin, brak w gminie grup wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, niedostateczna liczba kadry specjalistycznej z zakresu przeciwdziałania przemocy, utrzymujące się w społeczeństwie przekonania i stereotypy dotyczące przemocy oraz przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie, a także wzrost popularności używek wśród młodzieży – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanej strategii.

OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • brak działań mających na celu popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych • nieinicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • nieprowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy

	społecznej <ul style="list-style-type: none"> • niedostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • niepodejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej • zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • wpływ środków zewnętrznych pozwalających m.in. na podniesienie skuteczności realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia • niezwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy • brak zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych • wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • niedysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb • niewielkie zainteresowanie mieszkańców działalnością wolontarystyczną

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na mniejszą liczbę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, jak również coraz atrakcyjniejsza oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna. Należy także podkreślić możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej.

Jednakże mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi słabych stron oraz dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Nieprowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych lub mających na celu integrację społeczności lokalnej, niepodejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu, brak zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych, niedostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej oraz wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej to w obliczu niekorzystnych tendencji demograficznych niezwykle istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kamienica Polska na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kamienica Polska na lata 2021-2025, jest następujący:

Zapobieganie i przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie na terenie gminy poprzez działania profilaktyczne oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla ofiar przemocy, a także zintensyfikowanie oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Wspieranie rodzin doświadczających przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Pomoc finansowa i rzeczowa oraz specjalistyczne poradnictwo dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS, ZI, PCPR, GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj wsparcia - liczba porad 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego i psychologicznego rodzin doświadczających przemocy
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	GOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby rodzin, w których wielokrotnie interweniowano z powodu przemocy domowej - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Poszerzenie dostępu do pomocy terapeutycznej i prawnej dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, NGO-s	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą	w razie zaistnienia konieczności	GOPS, PCPR, NGO-s	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, którym udzielono wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - zapobieganie eskalacji przemocy w rodzinie

w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.				- zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, Policja, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, Kościół	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad - liczba podjętych interwencji	- zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie - wzmocnienie kondycji rodzin doświadczających przemocy - wzmocnienie rodzin narażonych na przemoc - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - zmiana zachowań sprawców przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościół, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową

funkcjonowania w społeczeństwie po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.				- poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
--	--	--	--	---

CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, Policja, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Zwiększanie motywacji do zmian w zakresie funkcjonowania psychologicznego, rodzinnego i społecznego mieszkańców gminy, a w szczególności członków rodzin, w których występuje przemoc i zagrożonych przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, NGO-s, Kościół, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób objętych działaniami	- wzrost świadomości i kompetencji społecznych mieszkańców - niwelowanie niekorzystnych zjawisk z życia społecznego i rodzinnego - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Prowadzenie pogadarek, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, NGO-s	- liczba i rodzaj pogadarek i prelekcji - liczba uczestników	- podniesienie umiejętności zapobiegania

				<p>problemom dotyczącym rodzinę</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoł, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoł, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podejmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2021-2025	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs, Kościoł, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - zwiększenie skuteczności podejmowanych działań pomocowych - poszerzenie zakresu i form wsparcia adresowanego do rodzin doświadczających przemocy domowej i zagrożonych przemocą - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR inne podmioty, których przedstawiciele biorą	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania

		udział w działaniach ZI		i kondycji rodzin
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli na temat przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów.	2021-2025	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj szkoleń - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie wiedzy nauczycieli w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim - wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin doświadczających przemocy
Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie skuteczności ochrony ofiar przemocy - zapobieganie eskalacji przemocy w danej

mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.				rodzynie - zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Monitorowanie i kontrolowanie problemów agresji i przemocy występujących w gminie.	2021-2025	UG, ZI, GOPS, placówki oświatowe, Policja, Sąd Rejonowy, PCPR, PPP, placówki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie gminy - liczba i rodzaj wykroczeń na terenie gminy - liczba Niebieskich Kart - liczba osób objętych dozorem i nadzorem kuratorskim 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie liczby osób i rodzin doświadczających przemocy - wzmacnianie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościoł, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin

				dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych
Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, Policja, PR, SR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa komfortu i warunków życia mieszkańców gminy

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordynatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kamienicy Polskiej. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Częstochowie, Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kamienicy Polskiej, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Natomiast ewaluacja programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Z prowadzonego monitoringu i ewaluacji zostanie przygotowane sprawozdanie,

które zostanie przedstawione Radzie Gminy na sesji do końca marca każdego roku przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamienicy Polskiej.

3. FINANSOWANIE

Działania podejmowane w ramach realizacji Programu, związane z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków własnych Samorządu Gminy. Przewiduje się również współudział w finansowaniu ww. działań ze środków budżetu państwa.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy	3
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2019	4
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019	8
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	8
Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie	10
Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019	11
Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	11
Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019	12
Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	13
Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Kamienica Polska w latach 2017-2019	14
Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019	15
Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019.....	16
Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy.....	18
Tabela 14. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019	20
Tabela 15. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady	21
Tabela 16. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2019 roku	22
Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych.....	31
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	7
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	7
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?.....	24
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	25
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?	25
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	26
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?	26
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?	27
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?	27
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?.....	27
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?	27
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?	28
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?	28
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	29
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?	32
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?	32
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?	33